

Slavernijgeschiedenis 2.0

Website met verschillende invalshoeken

Wanneer een willekeurige klas uit Amsterdam het Nationaal Monument Slavernijverleden zou gaan bekijken, staat er in het Oosterpark een groep leerlingen met Nederlandse, Surinaamse, Antilliaanse en Ghanese (en Turkse, Marokkaanse, enz.) achtergronden. Zij kijken met heel verschillende ogen en voorkennis. De nieuwe website www.atlantischeslavenhandel.nl is gemaakt om de erfenis van het slavernijverleden vanuit verschillende perspectieven te laten zien. Geen dominant wit of zwart perspectief, maar allebei, plus opdrachten die aanzetten tot historisch denken en redeneren.

Stephan Klein is projectleider van het NWO-valorisatie project 'Dynamisch erfgoedonderwijs in Nederland' (Center for Historical Culture, EUR) en eindredacteur van de website. **Daan Schuijt** is hoofdredacteur van Kleio en lid van het ontwerpteam van de website.

Lesgeven over de geschiedenis van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij is het afgelopen decennium in Nederland vanzelfsprekender geworden. De aanpak van dit nieuwe thema in de klas is echter vaak nog traditioneel. De slavenhandel is dan een subthema bij het behandelen van de Gouden Eeuw, een economisch onderwerp waarbij iedereen onmiddellijk aan de driehoek denkt. Maar voor diegenen die als slaaf werden vervoerd, ging het om een enkele reis. Vanuit die invalshoek komen heel andere vragen in beeld dan die van de wisselende lading op het traject, de wijze waarop kapiteins de zaak onder controle hielden of de vraag naar de financiële of economische opbrengst. Het zijn vragen die met gedwongen migratie samenhangen. Vragen over angst, onthechting, fysiek leed, overleving en culturele aanpassing. En over de erfenis die dat honderdvijftig jaar na afschaffing van de slavernij in Nederland heeft of zou moeten hebben.

Twee soorten verhalen

In de website *Slavenhandel in de Atlantische wereld* zijn beide narratieve invalshoeken verwerkt. Op het beginscherm zie je de continenten Europa, Afrika en (Midden-)Amerika. De animatie toont de twee invalshoeken: het slavenschip vaart de driehoek, maar daardoor begint ook een spinnetje vanuit Afrika zijn web te maken. Tegelijkertijd verschijnen er allerlei objecten op de continenten. Het slavenschip zal niet verrassend zijn, maar het

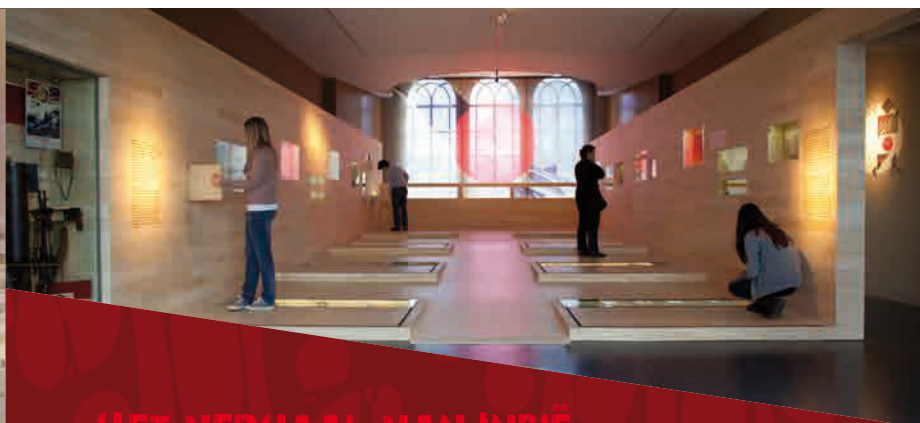
spinnetje is minder bekend. Anansi is een mythische spin uit volksverhalen in West-Afrika. Hij ontwikkelt zich door de tijd heen als een slimmerik, met egoïstische en schurkachtige trekjes, vooral als het om eten gaat. De verhalen over Anansi zijn via de slavenschepen naar Suriname en de Antillen gekomen en hebben zich verspreid over het hele Atlantische gebied. Het is een culturele erfenis die op de website wordt gecontinueerd. Waar je ook op de website bent, Anansi is nooit ver weg om nog iets uit te leggen of de leerling een hint te geven. Uiteraard is Anansi kritisch over de slavernij, overigens ook wanneer Afrikaanse koningen daarbij betrokken zijn. Het werken met verschillende perspectieven is op verschillende niveaus zichtbaar. Op het openingsscherm kunnen leerlingen zelf kiezen op welk continent en met welk object zij willen beginnen. Daarmee gaan zij vanuit het heden het verleden in. Sommige ingangsoBJECTEN liggen voor de hand vanuit het koloniale perspectief, zoals het model van het slavenschip of het diorama van een plantage. Andere zijn nieuwer, zoals de aandacht voor wat er precies gebeurde in de Afrikaanse koninkrijken aan de kust of in de jungle van Suriname, waar

marrons in 1760 via een bloedritueel vrede sloten met het Nederlandse gezag. Het was voor de ontwerpers een uitdaging om bij dit onderwerp, dat in de overlevering van bronnen zo sterk gedomineerd is door de koloniale machtsverhoudingen, iets zichtbaar te maken van de andere perspectieven. Daarvoor zijn soms nieuwe didactische vormen gevonden, zoals het idee van een negentiende-eeuws digitaal forum over de afschaffing van de slavernij, met echte historische personen als deelnemers.

Ingangsubjecten

Het ingangsubject 'slavenschip' is een scheepsmodel uit het Scheepvaartmuseum en dus vooral 'wit' erfgoed. Op associatieve wijze wordt het gekoppeld aan het echte slavenschip de Goude Put. Wanneer je op het openingsobject klikt, word je verwelkomd door kapitein Benjamin Kreeft in 1727. Leerlingen kunnen het schip op twee plaatsen binnengaan: de hut van de kapitein of het ruim waar de slaven zich bevinden. Het gesprek bovenin is heel anders dan de sfeer onderin. Daar

krijgen leerlingen te zien hoe slaven werden vervoerd, maar door pop-ups worden 'slaven' tegelijkertijd mensen met een biografie. Deze kleine levensverhaaltjes zijn verzonnen, maar wel aannemelijk binnen de historische context van 1727. Uiteraard vaart Anansi mee. Door op een kalebas te klikken, kom je bij de Aukaner marrons in Suriname, eerst in het heden, dan in het verleden. Hier ontmoeten leerlingen Boston Band, die als slaaf heeft leren lezen en schrijven. Hij wist van zijn plantage te vluchten en hield zich met andere marrons (weggelopen slaven) schuil in het oerwoud. Van daaruit vielen zij plantages aan. Rond 1760 trad Boston Band op als tolk tussen een groep marrons en het Nederlandse bestuur van de kolonie Suriname. Beide groepen hadden belang bij vrede. De sluiting van de vrede ging gepaard met een bloedritueel waarbij de marrons en de Nederlanders uit een kalebas een mengsel van bloed, water en aarde dronken. De Nederlandse beschrijving van die besprekingen en een kopie van het uiteindelijke verdrag zijn bewaard gebleven. Maar een kalebas is hier dus het startpunt, ►

HET VERHAAL VAN INDIË

Bezoek 'Het Verhaal van Indië' en beleef samen met uw leerlingen de geschiedenis van Nederlands-Indië. De overzichtstentoonstelling brengt de geschiedenis op een eigentijdse, toegankelijke manier in beeld. U kunt de tentoonstelling gebruiken om uw lessen voor Geschiedenis, Mens en Maatschappij, CKV en 'Oriëntatie op jezelf en de wereld' aan te vullen of te vervangen.

U kunt met uw leerlingen een **rondleiding** volgen of een **ooggetuige ontmoeten** van de oorlog. Jongeren kunnen ook zelf aan de slag in de **workshop gamelan** en met **opdrachten** in het museum. Er zijn educatieve programma's voor alle klassen van het voortgezet onderwijs.

'Het Verhaal van Indië' is een coproductie van het Indisch Herinneringscentrum en Museum Bronbeek en is te zien in Museum Bronbeek, Velperweg 147, Arnhem. Openingstijden: di t/m zo van 10.00 – 17.00 uur (maandag gesloten).

Meer informatie is te vinden op www.hetverhaalvanindie.com/educatie.

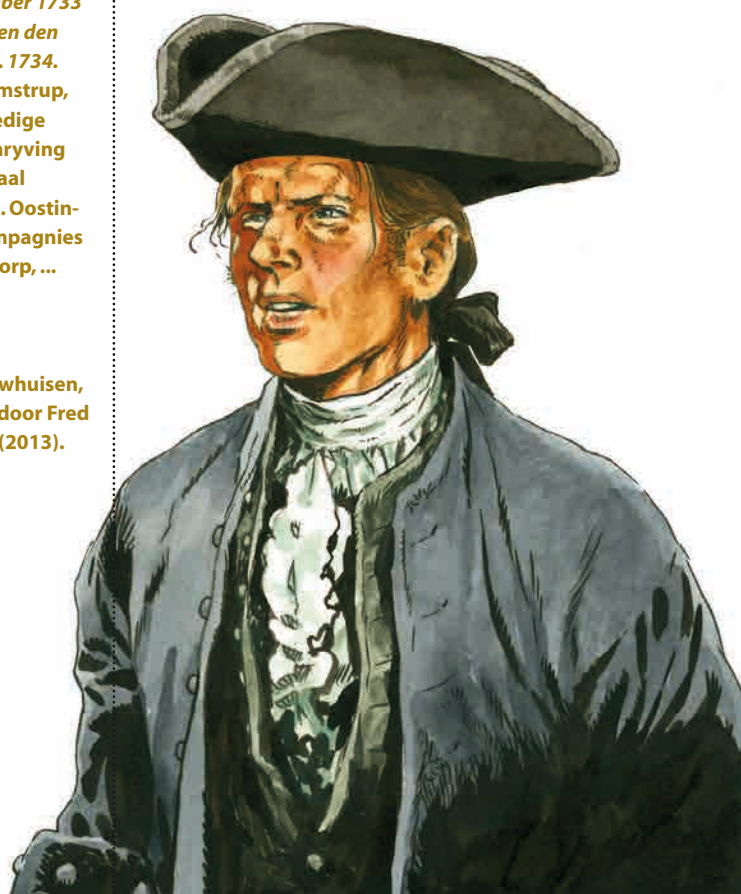
HET VERHAAL
VAN
INDIË

THE STORY OF THE
NETHERLANDS EAST INDIES

Rechtsboven:
Haije Blauwhuisen
kust de hand van
de onderkoning
van Amel. Illustra-
tie uit: *Byvoegsel,
zynde een journaal
van capitein Haje
Blaauhuysen
beschreeven,
beginnende den
13. september 1733
en geslooten den
4. april, Ao. 1734.*
in: N.J. Camstrup,
Rampspoedige
reys-beschryving
ofte journaal
van het Ed. Oostin-
dische compagnies
schip Blydorp, ...
(1734).

Hiernaast:
Haije Blauwhuisen,
getekend door Fred
Marschall (2013).

niet het verslag van de Nederlanders. Als leerling stuit je zo niet alleen op een scheepsmodel of een kalebas, maar ook op achttiende-eeuwse brieven en vrachtljsten van slavenshippen, bronzen voorwerpen, oude geografische kaarten, moderne monumenten enz. Voor deze website zijn door tekenaar Fred Marschall speciale panoramatekeningen gemaakt, in nauw overleg met de ontwerpers. De meeste foto's, kaarten en tekeningen zijn door een eenvoudige klik groot op het scherm te zien, waardoor allerlei details mooi zichtbaar worden, ook op het digibord in de klas. Bij ieder object zitten verwerkingsopdrachten en op de site kunnen de leerlingen hun antwoorden in een digitaal dossier nauwkeurig bijhouden. Het resultaat kunnen zij naar hun eigen mailbox of dat van hun docent mailen.

Bijzondere vondst

Het onderzoek voor deze website leverde ook een bijzondere vondst op: het logboek van VOC-kapitein Haije Blauwhuisen. Hij was in 1733 op weg naar Indië toen zijn schip voor de westkust van Afrika aan de grond liep. De bemanning werd daarna belaagd door een Afrikaanse vorst. Uiteindelijk bereikte een deel van de bemanning het eilandje Goeree.

Daar stapte Blauwhuisen over op een Frans slavenship dat eerst richting Saint-Domingue ging (nu Haïti). Blauwhuisen hield als gast op dat schip een logboek bij, waarin hij vanuit zijn perspectief beschrijft wat hem opvalt. Blauwhuisen is als VOC-kapitein een bijzondere en tot nog toe onbekende ooggetuige van een middenpassage. De leerlingen vergelijken zijn verhaal met de autobiografie van de ex-slaaf en abolitionist Olaudah Equiano, die een halve eeuw later internationaal bekend werd.

Aan de slag

Slavenhandel in de Atlantische wereld richt zich op de onderbouw van het voortgezet onderwijs en is tweetalig (Nederlands/Engels). Leerlingen kunnen individueel aan de slag, maar zouden ook in groepjes tijdens een lesuur een continent kunnen bestuderen. In hun een-tje zijn leerlingen er wat meer tijd aan kwijt, twee tot drie lessen. Lees vooraf de docentenhandleiding goed. Hierin staan niet alleen de opdrachten en antwoorden, maar ook aanwijzingen over de moeilijkheid en lengte van bepaalde onderdelen. De website werkt het beste met browsers als Firefox en Google Chrome, in de meest recente versies. ■

Ga naar www.atlantischeslavenhandel.nl of www.atlanticslavetrade.eu.

Het ontwerpteam van de website bestond uit: Gundy van Dijk (Tropenmuseum, Amsterdam), Maria Karg (NiNsee, Amsterdam / MariKa Educatie), Judith Tadema (St. Bonifatiuscollege, Utrecht), Daan Schuijt (Fioretti College, Lisse) en Stephan Klein (Center for Historical Culture, EUR).